

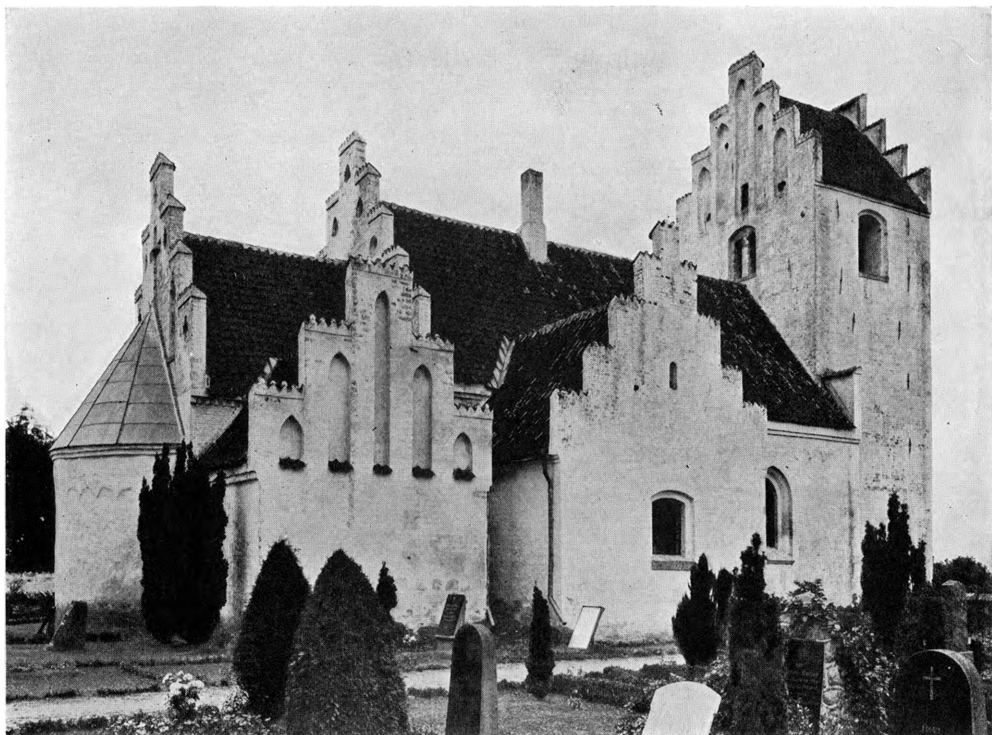

Fig. 1. Sludstrup. Ydre, set fra Nordøst.

P. N. 1928

SLUDSTRUP KIRKE

SLAGELSE HERRED

Kirken, der nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370 under Flakkebjerg Herred, havde da een Plovs Jorder og svarede 1 Mark. Ved det Antvorskovske Rytterdistrikts Opløsning 1774 kom den under Antvorskov, der blev købt af G. D. Fr. Koës. Da den senere Ejer Constantin Brun delte Godset i flere Dele, kom Kirken under den herved oprettede Ejendom Charlottendal (Slagelse S. Peders Landsogn), hvorfra den gik over til Selveje 7. Febr. 1912. Kirken har siden 1574 været *Anneks* til Slots-Bjærgby¹.

Paa Sludstrup Mark findes »Brixis Kilde«². Efter Bøndernes Udsagn (1759) skal Kilden fordom have været meget berømt og besøgt af Syge endog fra Udlandet. En Hollænder med et vissent Ben siges at være helbredet her og gav til Tak et Ben af Guld til Kirken; for dette købtes siden Jordegods.

Kirken ligger nordlig i Byen, paa et Terræn, der skraaner mod Syd og Vest. Kirkegaarden er i ny Tid udvidet mod Nord. Til de andre Sider er bevaret Dele af middelalderlige Munkestens Hegnsmure paa Kampestenssyld, særlig mod Syd, hvor der er en lille Portal med tre Kamtakker over en fladrundbuet Dør, falsat til begge Sider, samt mod Øst, hvor Hovedportalen findes. Den har foroven fem Kamtakker og smaa, firkantede Blændinger, nogle delte af

en smal Midtstav. Porten er fladbuget og ligeledes falset til begge Sider; ved Siden af den er i ny Tid tilbygget en lille Dør.

Kirken bestaar af en romansk Kerne: Kor med halvrund Apsis og ret anseeligt Skib, hvortil oprindelig har sluttet sig et smallere Vesttaarn, som nu er nedrevet; endvidere tre gotiske Tilbygninger: Sakristi paa Nordsiden, Vaabenhus (nu Ligkapel) paa Sydsiden og et Taarn i Vest, større end det oprindelige; endelig er et Nordkapel tilbygget i Renaissancetiden.

Den *romanske Bygning* er overvejende af raa *Kamp* i ret regelmæssige Skifter og med Hjørnekvadre; Murhøjden mod Syd o. 4,65 m, mod Nord o. 4,95 m. Bygningen har paa Sidemurene og rundt om Apsis haft en af Kampestensflækker muret, udkragende Buefrise, uden markerede Konsoller, nu stærkt sløret af Overpudsning og Hvidtelag og bedst bevaret bag de gotiske Tilbygninger (sml. Lundforlund S. 702); paa Korets Sydside er den helt fjernet ved senere Ommuring. Af oprindelige Vinduer er bevaret Spor af eet i Apsiden, tilmuret, men vistnok forinden udvidet og omdannet, og eet i Korets Nordmur, blændet i Lysningen, hvor Rester af Træ-Karmen endnu findes (udvendig 105 cm højt). Skibet synes at have haft tre Vinduer i hver af Langmurene, men kun det østlige paa Nordsiden og det vestlige paa Sydsiden, vest for Døren, er bevarede, det første tilmuret med Munkesten, det sidste nu anvendt som Gennemgang til Kirkens Loft og udhugget i Buen. Desuden skimtes Buestykket af det østligste Vindue i Sydsiden. Vinduernes Overkant sidder ganske tæt under Buefrisen. Skibets rundbuede Syddør er bevaret, men tilmuret med en Blændingsmur. Af Norddøren staar Karmsiderne, af huggen Kamp, under det vestlige Vindue, tilmuret med Munkesten, der tildels ligger i Zigzagmønster. Den runde Korbue har udkragende Vederlagsbaand, bedst bevaret i Nordsiden, med skraa Underkant og herunder en lille Rundstav (Materialet tvivlsomt). Apsis har oprindeligt Halvkuppelhvælv, meget ujævnt muret.

Interessant er den romanske Bygning især ved de tydelige Spor af, at den oprindelig har haft et smalt *Vesttaarn*, bygget af Kamp som den øvrige Kirke. Det fremgaar baade af den svære Murtykkelse i Skibets Vestgavl (128 cm mod 100 cm i Skibets Østgavl) og af de o. 115 cm brede Fortandinger, der staar paa dens Yderside, delvis dækkede af det gotiske Taarns Sidemure. Dets indre Bredde i Nord-Syd har kun været 250 cm; om det har staaet i Forbindelse med Kirkerummet, kan ikke afgøres.

Gotiske Omdannelser og Udvidelser. Bortset fra Apsidens Halvkuppel har Kirken uden Tvivl oprindelig haft Bjælkeloft, men heraf er ingen Spor bevaret. I første Halvdel af 1400'erne er Kirken blevet *overhvælvet* (sml. Kalkmalerierne), Koret med eet, Skibet med tre Fag Krydshvælv. Hvælvingsbuerne hviler paa smukt murede Piller (Fig. 3) med skraakant-profilerede Gesims-

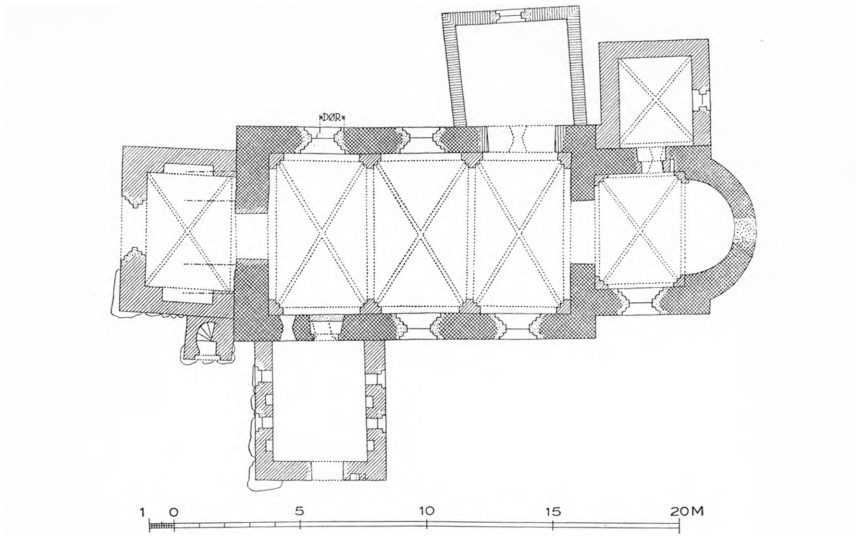

Fig. 2. Sludstrup. Plan. 1 : 300. Maalt af K. V. Barfoed 1915 (C. G. Schultz 1931).

baand, hvorunder — med et glat Skiftes Mellemrum — en Rundstav (i Koret og i Skibets Hjørner findes kun Rundstaven). Korets Hvælving har Kvartstensribber og Halvstensbuer, Skibets Hvælv har Helsten brede Overribber uden Forbandt med Kapperne.

De gotiske Tilbygninger er overvejende opført af Munkesten. *Sakristiet* har Trappegavl med fem Kamtakker og fem spidsbuede Højblændinger, den midterste smallest. Mod Koret en fladbuet Dør. Østvæggen har et nyt Vindue i en oprindelig, fladbuet Niche, hvor et ganske lille Afløbshul med en Tagstensflække i Bunden er ført skraat igennem Muren (Piscina). Rummet dækkes af en oprindelig, lav Krydshvælving med Skjoldbue ind mod Koret og Halvsten brede Overribber.

Vaabenhuset, nu Ligkapel, er stærkt moderniseret, Dør og Vinduer er saaledes alle nye. Sidemurene har udragende Trappefrise under Gesimsen. I Sydturen forneden et Par skævt anbragte, udvendige Nicher, den ene fladbuet, den anden spidsbuet, og foroven et syvtrappet Gavlfelt med Højblændinger, de to yderste med spidsbuet, de andre med aftrappet Afslutning; den midterste er en Dobbeltblænding med Midtstav, der afsluttes konsolagtigt med to affasede Sten. Det Indre har fladt Loft og pudsede Vægge. I Sidevæggene fladbuede Nicher, oprindelig fire i hver, hvoraf hveranden i ny Tid er omdannet til Vinduer. Fra Vaabenhusloftet er en fladrundbuet Dør, der formodentlig har ført ind til et Pulpitur, brudt igennem Skibets Mur tæt øst for det romanske Vindue; nu lukket med en Blændingsmur.

Det gotiske Taarn, som har afløst det oprindelige, er bygget paa Skibets Vestgavl og sat i Forbindelse med Kirkerummet ved en usædvanlig lille

spidsbuet Arkade — vel en Omdannelse af den oprindelige —, hvori nu er indsat en Dør, idet Taarnrummet i ny Tid er indrettet til Vaabenhus. Det dækkes af et samtidigt Hvælv med Kvartstensribber og Halvsten brede Overribber. I Syd og Nord en stor, spidsbuet Spareblænding, i Vestsiden den nye Indgangsdør. Til de øvre Stokværk fører en Vindeltrappe i et senere tilbygget og uregelmæssig muret, men dog middelalderligt *Trappehus* med fladbuet Indgangsdør under spidsbuet Spejl. I Mellemstokværket spidsbuede Spareblændinger, een i Syd og Nord, to i Vest, de sidste hver med et fladbuet, falsat Vindue. I Klokkestokværket fladbuede Glamhul-Par (i Nord dog kun et enkelt Glamhul), udvendig i en fladbuet Blænding. Syvtrappede Gavle med spidsbuede Højblændinger, fem i Øst og syv i Vest.

Nordkapellet er opført i Renaissancetiden af Mursten uden synlig Kampestenssyld. I Nord et nyt, fladbuet Vindue. Gesimserne har et rundet Led mellem to retkantede Udkrængninger. Gavlen er nitakket og iøvrigt glat. Rummet har fladt, gipset Loft og er forbundet med Skibet ved en bred Fladrundbue, muret af Munkesten i Krydsforbandt.

Tagværkerne er moderne, kun Nordkapellets er oprindeligt, af Eg.

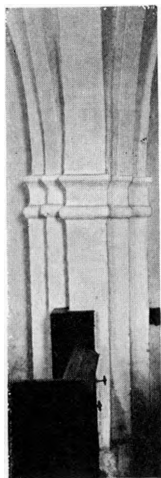
Kirken er nu hvidtet med Undtagelse af Taarnets Sydside, hvor det røde, fugede Murværk staar fremme. I ny Tid har Kirken faaet store, spidsbuede Vinduer, Korgavlen er helt nymuret, og det samme gælder den øvre Del af Korets Sydmur samt det over Taget synlige Parti af Skibets Østgavl og dets Vestgavl paa Siderne af Taarnet. Kirken er teglhængt, paa Apsis dog Bly.

Solur af Træ, fra 1700'erne, paa Vaabenhusets Sydmur, nu stærkt medtaget.

KALKMALERIER

Kalkmalerier fra o. 1425—50, i Koret og paa Skibets Vestvæg, er afdækkede og restaurerede af J. Kornerup 1896—97³. I Skibets Hvælvinger synes kun at have været grove Ornamentter paa Ribber og Buer.

I hver af Korets Hvælvingskapper (Fig. 4) en stor, siddende Engel i folderig, bølgende Dragt, holdende et Skriftbaand med Evangelisternes Navne i Minuskler; af disse fandtes ved Afdækningen kun Marcus' Navn. Under Englene Skyer og i Kappefligene Trægrupper. I Ribbekrydset en stor Roset af kruset, tunget Bladværk. Ribber og Buer er rudemønstrede, og langs dem løber Skraabaand eller store Bladkrabber. Fliget Rankeværk med vifteformede Knipper af Slyngraade forekommer dels paa Korbuens Underside, dels paa det lille Vægstykke mellem den østre Skjoldbue og Apsisbuen. Paa Korets Nordvæg er der ved Siden af det romanske Vindue, som kantes af en Skraabaandsbort, bevaret det øvre Parti af tre staaende Helgenfigurer, en kronet

V. H. 1928

Fig. 3. Hvælvingspille
* (S. 692 f.).

P. N. 1928

Fig. 4. Sludstrup. Kalkmalerier i Korhvælvet
(S. 694).

V. H. 1928

Fig. 5. Maria
med Barnet
(S. 696).

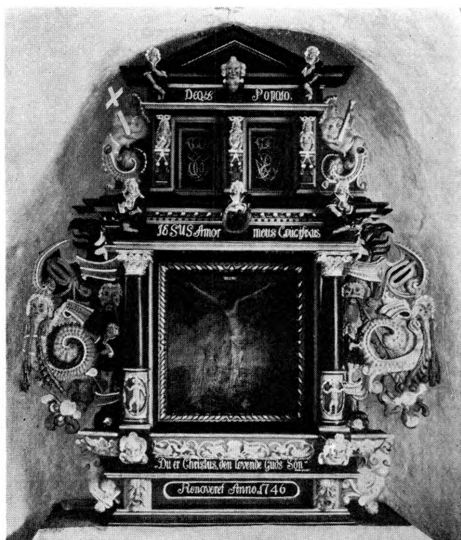
Helgeninde eller muligvis en Konge, en Biskop og en tredje, vistnok gejstlig Skikkelse med Tonsur (Laurentius?). Herover er i et spidsbuet Felt under Skjoldbuen malet et Slyngværksornament med store Bladduske. Paa Skibets Vestvæg en Dommedagsfremstilling med Kristus omgivet af de knælende Forbedere, Maria og Johannes Døberen, og svævende, basunblæsende Engle. Ved Siderne Himmerigs Borg og Helvedes Flammer med hornede Djævl. Det nederste af Billedet, med Engle, som skiller de salige og de fordømte, er kun delvis bevaret. Dekorationerne sidder tæt, uden større, tomme Flader; Prikrosetter forekommer hyppig som Udfyldning mellem Figurer eller Ornamenter. De anvendte Farver er graasort, rødbrunt, i mindre Udstrækning gulbrunt og grønt.

1741 blev der over Altertavlen og Fonten malet et blaåt og hvidt Gardin (Rgsk.).

INVENTAR

Alterbordet, muret opad Apsidens Østvæg, dækkes af nyt Panel. 1741 blev hugget et Stykke foran af Alterbordet, som var for bredt, saa at »det er blevet proportioneret« (Rgsk.).

Altertavle (Fig. 6), i Bruskbarok, skal være »gjort og stafferet 1626«, men synes efter sin Stil lidt yngre. Det firsidede Storstykke flankeres af korintiske Søjler med Prydbælter, Topstykkets Fyldinger af tre Hermer, den ene med Anker (Haabet). Storvingerne, foroven og forneden afsluttet med Fuglehoved og Fugleklo, har Frugtklaser, Løvemasker, Kvindehoveder og Bruskværk,

V. H. 1928

Fig. 6. Sludstrup. Altertavle (S. 695).

V. H. 1928

Fig. 7. Sludstrup. Prædikestol (S. 698).

hvis Volutter støttes af Smaafigurer; Topvingernes Volutter ender i Kvindefigurer, den ene med Kors (Troen), den anden med Søjle (Styrken). Paa Storgesimsens og Topgesimsens Knægte er anbragt Gevandtfigurer, nu uden Tegn. Storfeltets Maleri, paa Træ, 77 × 72,5 cm, forestiller Maria Magdalene knælende ved Kristi Kors. Altertavlen, der var meget sort og delvis afskallet, blev renoveret af Niels Christensen Lund, af Slagelse, 1741 med fine Oliefarver og Zirforgyldning (Rgsk.). Herfra stammer Indskrifterne i Friserne og de kronede Spejlmonogrammer, C 6, S M, i Topstykket. Tavlen stafferedes paany 1928⁴.

† *Alterklæde*, som i Slots-Bjærgby (S. 685), nævnt 1738 (Kaldsbog).

Maria med Barnet (Fig. 5), o. 110 cm høj Figur, fra et sengotisk Alterskab o. 1475. Kronens Takker, hvoraf hveranden var en Korsblomst, mangler for Størstedelen. Nye Oliefarver. Opstillet ved Fonten.

*Altersølv. Kalk*⁵ fra 1499. Den sekstungede Fod (Fig. 8) har langs Randen et Skriftbaand, hvori graverede Minuskler paa skraveret Bund: »Nicolaus Jacobi presbiter Slaulos(iensis) procura(vi)t hanc calice(m) ad honore(m) Dei mcdxc nono pro salute a(n)i(m)e sue« (»Niels Jakobsen, Præst i Slagelse, anskaffede denne Kalk til Guds Ære 1499 for sin Sjæls Frelse«). I Fodens seks Felter er graverede Figurer: Erasmus; Jacob den ældre, med Stav og Hat; Catharina med Hjulet; Johannes Døberen med Lammet; kronet Helgeninde med Palmegren; Bartholomæus med Kniv. Jacobsfiguren er noget mindre, da der under den er fastloddet en lille, meget utydelig støbt Krucifiksgruppe. Sekssidet Skaft; fladtrykt Knop med 2 × 6 Blade og seks Toppe, hvori graveret: »Ihesus«. De middelalderlige Dele er 11,5 cm høje. Kumme, fra 1720 (Rgsk.).

P. N. 1928

Fig. 8. Sludstrup. Fod af Alterkalk 1499 (S. 696).

V. H. 1928

Fig. 9. Sludstrup. Alterstage (S. 697).

Disk, med graveret Cirkelkors, uden Mærker. *Oblatæske* af Tin, 17,7 cm høj, formet som en bred, flad Tinskaal paa slank Fod; Laaget ender i en Flamme af Messing. I Bunden stemplet: »H. C. Høy, Kiøbenhavn«. †*Oblatæske*, af Sølv, anskaffet 1751 (Rgsk.). †*Tinflaske*, til Altervin, omgjort 1734 (Rgsk.).

Alterstager (Fig. 9), 37,5 cm høje, af gotisk Form paa tre meget høje Dyrebene og med en Skaftning om det lave Cylinderskaft.

Font (Fig. 10) af Granit, romansk, af een Sten. Kummen, Tvm. 93 cm, har under Overkanten en lille Rundstav og forneden en Fure; det korte Skaft har en Rundstav. Kummen er cementfyldt.

Fad af Tin, svarende til Slots-Bjærgbys; i Medaillonerne graveret: »Sludstrup Kirkes Døbe-Fad Anno 1741, den 1ste Januarii« »da Sogne Præst H. Daniel Pauli og Degn H. U. Runge«. *Fad*, af Messing, glat, fra 16—1700'erne. †*Messingbækken*, gammelt, nævnt 1738 (Kaldsbog). *Tinkande*, stemplet: Hans Høy.

Vievandskar (Fig. 11), af Granit, romansk, af een Sten. Kummen, Tvm. 63 cm, har foroven en Tovstav, forneden en flad Rundstav, Skaftet en svær Tovstav. 1809 fandtes det i Vaabenhuset, »indfattet i Muren ind til Kirken«; nu staar det i Taarnrummets Sydøsthjørne.

Korbuekrucifiksgruppe, fra o. 1475—1500. Figuren (Fig. 12), 110 cm høj, har halvaabne Øjne, Hovedet bøjet til højre og fremover, lille Lændeklæde. Korstræet har rund Glorieskive, udskaarne Evangelistsymboler i firkløverformede Rammer og langs Armene gotiske Korsblomster, udgaaende fra en Dobbeltbølgelinie. Krucifikset, der blev borttaget fra sin oprindelige Plads i

M. M. 1903

Fig. 10. Sludstrup. Font (S. 697).

V. H. 1928

Fig. 11. Sludstrup. Vievandskar (S. 697).

Korbuen 1852 (Kaldsbog), er nu ophængt paa Korets Nordvæg; det istandsattes 1897⁶. Maria- og Johannesfiguren, o. 80 cm høje, er ringere Arbejder af en anden Mester end Krucifikset.

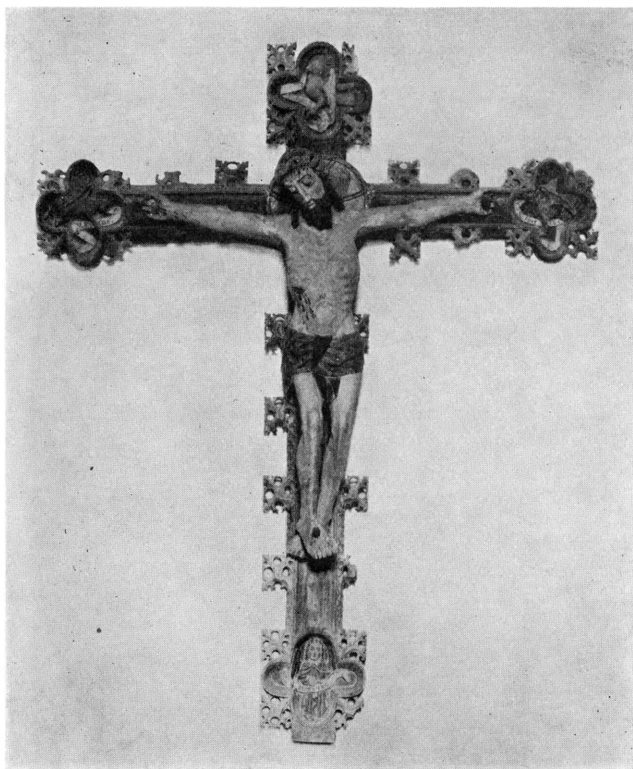
Krucifiks af Eg, ophængt paa Syd væggen i Skibets Vestfag, fra 1856.

Prædikestol, i Ung-Renaissance (Fig. 7), fra o. 1590, af samme Mester som Hemmeshøj (S. 751). De fire Fag, adskilte ved parvis stillede, drejede Halvsøjler, har i Storfelterne rundbuede Portaler. Stolen hviler paa en stærkt indskaaret profileret Søjle. I Storfelterne er Malerier (med tilsvarende Navne i de øvre Smalfelter) af S. Thomas, S. Philipus, Jehova (d. v. s. Kristus med Verdenskuglen) S. Bartolom. I de nedre Smalfelter et Skriftsted (1. Peter 1 C., V. 25) og Aarstallet 1741. Storfeltsmalerierne, sikkert fra 1626, hvilket Aarstal har været malet paa Stolen (Rgsk. 1741), og Stolens Farver fra 1741 (sml. Altertavlen) er fremdraget⁴ 1928.

Stoleværkets Gavle, fra o. 1625, har riflede Pilastre paa Fodstykker med Dobbeltørne eller Kasetteværk i Fladsnit. De vestre Fag paa Sydsiden har indvendig fem Fyldinger med simpelt Skælorament i halvrunde Bueslag. Det østlige Fag paa Nordsiden har et Panel med fire Fyldinger med halvrunde Bueslag og riflede Pilastre, adskilt ved drejede Halvsøjler, samtidige med Prædikestolen. Egemalet. †*Stole*, i Koret, til Bispen og Provsten, blev lavet 1741 (Rgsk.).

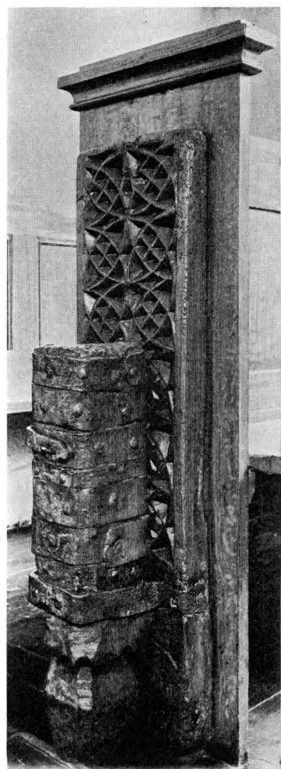
Degnestol, i Koret, paa 2½ Fag, ligeledes fra o. 1625. De to Fag har halvrunde Bueslag og riflede Pilastre, Halvfylningen kun en enkelt Pilaster.

†*Pulpitur*, opført i Skibets Vestende 1741 af Snedker Ole Jacobsen paa Witzøgaard, malet 1742 af Niels Lund (Rgsk.).

M. M. 1903

Fig. 12. Sludstrup. Korbuekrucifiks
(S. 697).

V. H. 1936

Fig. 13. Sludstrup. Penge-
blok (S. 699).

Pengeblok (Fig. 13) med forneden affaset Stok og Jernbeslag, hvori indslaaet BH(?), anbragt i Skibets Vestfag paa en af Nordsidens Stolestade-gavle, som har fire hinanden krydsende Karvesnitrosetter i gotisk Stil.

†*Egekiste*, i Sakristiet, til Messeklæderne, nævnt 1738 (Kaldsbog).

Klokker. 1) 1561. Versaler under en Renaissancefrise med Masker og Akanthusblade, der udgaar fra et Brystharnisk: »Ano [1]561 goet mi Mattis Beninck to Lubeck, Godes Wort blift ewich«. Tvm. 90 cm.

2) 1668. Versaler, anbragt paa smaa Plader, mellem to slet støbte Akantus-Friser: »Anno 1668 da Fridericus Tertius dend 1ste Arfvekonning udi Danne-marck vaar, er dendne Klocke Gud til Ære Sludstrup Menighed til Gavn omstøbt i dend Herris Jesu Nafn oc da vaar Sogne Prest Her Hans Carstensen Kierkeverger Peder Jørgensen. Nicolaus Jurgen Callund Burg«. Paa den ene Side af Klokkelegemet: IHS, paa den anden et kronet F 3. Tvm. 106 cm. Sml. Lundforlund S. 708.

1755 og 1759 fandtes to Klokker, den mindre = Nr. 2, men den større bar Indskriften: »Ao 1701 støfte mig Peter Lytzen og Jacob Jeremisen. Kirke-verger Hans Hansen og Jens Hansen. (Frederik 4.s kronede Monogram).

